

PHÆDRI
AVGVSTI LIBERTI
FABVLÆ ÆSOPIÆ

AD LVSITANÆ IVENTVTIS

COMMODYM

ET INSTITVTIONEM

DE INTEGRO

RECENSITÆ ET ILLUSTRATÆ.

—
EDITIO PRIORI CASTIGATIO
ET EMENDATIO.

OLISIPONE
EX TYPOGRAPHIA NATIONALI.

—
1842.

EMMEDI

VAGARI SUBIRI

GAIBALNE VESOLINE

AD VERTICE LARVING

1700

PVERILI INSTITVTIONE NVLLVS MAGIS SCRIPTOR
CONVENT.

ORDINE

Io. Lud. Prasoh. in Fab. Phædri.

EMMEDI

VAGARI SUBIRI

EMMEDI

VAGARI SUBIRI

1700

EDITOR.

LUSITANÆ IVVENTVTI.

QVVM præ ceteris Phædri Fabularum editionibus, quæ nostra memoria prodierunt, illa mihi præstans atque accurata visa esset, quam vir cl. Leonardus Targionius Cl. Reg. Scholarum Piarum, in studiosæ juventutis commodum adornaverat; bene me de Latine Linguæ amatoribus mereri posse putavi, si post Florentinam & Ianuensem, novam ego Olisipone ad Lusitanorum adolescentiam institutionem curarem. Itaque e Typis Venetis iterum ac tertio prodierunt Phædri Fabulæ, brevibus, sed perspicuis Targionii adnotationibus illustratæ, tantoque sapientum etiam virorum plausu exceptæ sunt, ut omnibus distractis jam Exemplaribus, ubique desiderium sui faciant. Non erit igitur, amice lector, cur ad eas rursus edendas, operam me studiumque meum contulisse mireris. Quinimmo hanc nostram editionem, quæ præ externis accuratior est & castigatior, majoris te facturum esse putaverim, quum illi Latinus, & Lusitanicus etiam præcipuorum vocabulorum & phrasium Index seu Lexicon accesserit. Hæc suscepti a me consilii causa, quæ si tibi, ut spero, probabitur, quantum vires meæ patiantur, studiis vestris prodesse non desinam. Nunc vero hæc in secunda editione multa e Variorum Commentariis excerpta addenda curavi, quæ mirum in modum

Phædri intelligentiam facilem reddunt, quo solert us quidem studiosi Adolescentes Latini sermonis puram, castamque elegantiam acquirant; & quamplurima quoque menda, quæ in priorem nostram Lusitanicam editionem irrepserant, castigavimus. Et eo quidem consilio præ manibus habuimus Phædri duo nitidiora Exemplaria, alterum summa cura recognitum a Sapientissimo Burmano, & Variorum Commentariis exornatum Lugduniquè Batavorum excussum, an. cId. Id. CC. LXXVIII; alterum vero perspicuis Hoogstralani adnotationibus illustratum, & iis nimirum, quæ plane studiosorum adolescentum ingeniis, ætatiq; conveniunt, a Jacobo Facciolato, sapientissimo Seminarii Patavini Prefæcto, & doctissimo Romanarum Musarum alumno, in lucem editum pro Scholarum usu, Patavii an. cId. Id. CC. LXIX. En quæ in vestrum commodum ire judicavi, & quæ, præeuntibus eruditissimis Professoribus, studia vestra, adolescentes ingenui, acuant; ac proinde in Romana, seu Attica elegantia adsequenda vos juvare possint. Nonnulla ex Valchii editione Lipsiensi an. cId. Id. CC. LI., & ex ea, quam Henricus Holstius typis mandarati Argentorati, an. cId. Id. C. LXIV., desumenda curavi, quæ operæ pretium duxi adjicere, unde Romani sermonis elegantia, ubertasque haurire etiam possitis. Bene valete, nobiles Adolescentes; Deusque Optimus Maximus faxit, ut studium diligentiamque meam in usum vestrum vertatis; sed in primis quisque perpendat salubria vitæ regendæ consilia, & pro suo instituto in Phædri seu Æsopi verissimis argumentis se informet, naviterque imbui studeat; ut in bonarum litterarum disciplinis instructior evadat, et in litteris doctrinaque præstet.

Dixi.

ADOLESCENTIBVS

LATINÆ LINGVÆ STUDIOVIS

LEONARDVS TARGIONIVS

CLER. REG. SCHOL. PIARVM.

QUOD altero abhinc anno testatus fueram, dum elegantissimas Phædri Fabulas in Scholarum nostrarum usum imprimendas curavi; id vobis iterum, Adolescentes optimi, nunc etiam polliceor, dum omnibus illis exemplaribus jampridem distractis, altera nunc denuo in lucem dari communibus vestrum votis exoptabatur. Post Præclaras illas, nitidissimasque harum Fabularum editiones; quas eorum commodo, qui ætate, & studiis proveciores fuerint, longioribus, doctissimisque animadversionibus tot summi Viri illustrarunt; prodit iterum cum suis adnotatiunculis levior hæc, & exigua, in illorum dumtaxat usum, qui, ut perfectam Latini sermonis rationem adsequantur, Phædrum ipsum rudiores adhuc, omnisque ferè Latinitatis expertes legere, Italicèque exponere exordiuntur. Hinc primum, sicuti quæ teneras puerorum aures, mentemque offendere possent, expuncta sunt, & ommissa; ita quod in quibuslibet Fabulis *prudenti vitam consilio monet*, & Affabulatio communiter adpellatur, diversa characterum forma distinguitur, ut facilius observari, atque altiùs memoriæ imprimi

possit. Deinde ea solùm ex sapientissimis aliorum Commentariis selegi, ea ipse etiam pluribus in locis adjeci, illamque præterea scribendi, dicendique rationem, ceteraque omnia sum secutus, quæ illis quidem, qui ingenio, & annis parùm adhuc valerent, congruentiora simul essent, & utiliora. Et quum alia profectò in priore, ut fit, editione excidissent, alia autem præterea desiderari etiam, addique posse viderentur, non solùm illa, secundis nunc curis, aliqua ex parte retracta sunt, atque emendata, sed ista quoque, ut opus erat, opportunè suppleta, & adjecta. Sed peculiarem in hoc vel maximè curam adhibui, ut quæ de Phædro, ejusque ætate, ac studiis prætermissa jam primùm fuerant, ea vel ex ipsis ejusdem Fabulis, vel ex aliquibus summis viris, qui de eo scripserunt, breviter adnotarem; & quem tunc designaveram solùm, leviterque adtigeram, aliquorum vocabulorum Indicem, hunc modò prosequerem, ac penè perficerem. Illis enim omissis, quæ facile occurrunt, reliquæ ferè omnes vel in Adnotationibus explicatæ, vel in ipso Indice descriptæ sunt voces, quas Adolescentes in parvis, ut vocant, Lexicis, quibus tantùm iidem utuntur, reperire non possent; deinde verò, quod præcipuum est, & adhuc, ni fallor, fortasse novum, non solùm collectæ sunt simul, & additæ multiplices illæ elegantioresque elocutiones, aut phrases, quibus Phædri Fabulæ refertæ sunt omnes ac penè conflactæ; sed adjecta est etiam Italica earum explicatio, non elegantior illa quidem, magisque recondita, quæ a rudibus adhuc, & incultis percipi non possit; sed quæ clarior esset, & aptior pro Tironum captu, et pro eo simul sensu, in quo eadem adhibitæ sunt in suis locis, ubi hac de causa, & ut alia ibidem adnotatione opus non esset,

parvâ aliquâ notâ sunt designata. Quamvis verò, ut ingenuè fateor, puerile totum hoc, atque jocularè videre possit; maximæ tamen utilitatis, in inferioribus præsertim Scholis, idipsum fore nemo profectò inficiabitur, si animadvertat, ut hoc Indice possint Tirones, juxta diligentem Præceptorum suorum operam, Fabulas ipsas faciliùs intelligere; memoriâ simul utiliter excolere; dictata ex vernacula in Latinam Linguam eleganter vertere; & omnem propterea Latini sermonis vim, rationemque a prima ætate percipere. Quæ omnia quum ad optimam Adolescentum institutionem præcipua sint quidem, et maxima, ita in causa hæc unicè fuerunt, cur totum hoc, qualecumque illud sit, subcivis horis conficerem, & in usum nostrarum Scholarum, pro ea, quæ mihi demandata est illarum cura in hac Vrbe, omnibus vobis, optimi Adolescentes, rursus inscriberem, ac nancuparem.

Very faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher due to its lightness and the texture of the paper.

DE PHÆDRO,

ET EIVS FABVLARVM LIBRIS.

PHÆDRVS natione Thrax, ut ipse testatur (1) in Monte Pierio, qui nunc Thesaliæ, (2) olim autem Thraciæ adscribebatur, (3) si non ante, sub Augusto saltem, in lucem prodiit. Et quamvis (4) conditione, ut videtur, liber esset: contigit tamen, (5) ob bella fortasse in servitutem eum redigi, & Romam proinde a prima ætate perduci. Ibi in litteris primùm diligentissimè instructus, & in domum Augusti deinceps vocatus, ac libertate non multò post ab ipso donatus, (6) probitate morum, sed (7) ingenii præsertim elegantia, studioque litterarum cum primis floruit. Sed defuncto Augusto, ac Tiberio imperante, multa passus est odio (8) Ælii Sejani viri potentissimi, qui eum (9) fictis causis accusaverat, & damnari etiam iniquè fecerat. Omnia tamen æquo semper animo pertulit ad ultimum vitæ suæ diem, quem, etsi quando obierit, reverà ignoretur, (10) ad novissima quidem Tiberii tempora, & ad Cajum etiam fortasse, ipsum pervenisse judicari potest.

Atque in hac sua calamitate potissimum, (11) utque eam aliquibus deliniret remediis, Fabulas scribere est adgressus, quum annis, ut (12) ex ipso colligitur, jam esset provectus, & quum jam, (13)

---

(1) *Phad. lib. 3. Fab. Prol.* (2) *Strabo lib. X.* (3) *Joan. Scheffer. In Vita Phædri.* (4) *Idem.* (5) *Tanaquil. Fab. in Præf. ad Phæd.* (6) *Idem.* (7) *Phad. lib. 5. Prol.* (8) *Lib. 3. Prol.* (9) *Lib. 1. Fab. 1.* (10) *Tanaq. Fab. in. Præf.* (11) *Lib. 3. Prol.* (12) *Lib. 3. Fab. 1. & lib. 5. Fab. 10.* (13) *Scheffer.*

ut dicendum videtur, defuncto Sejano XVIII. Tiberii anno, liberè de eo conquèri, & apertè in ipsum invehi non extimesceret. Scripsit autem illas ad imitationem Æsopi, unde (1) & Æsopias eas nominavit: dum (2) materiam, & Fabulas, quas Æsopus excogitaverat, etsi magno cum delectu, & aliquas interdum historias admiscendo, e Græco in Latinum transtulit, versibus Iambicis senariis expolivit, easque distribuit in quinque libros, quos scripsit ad Particolonem, Philetum, & Eutychem, (3) qui omnes, quum nomina quidem civium Romanorum non sint, e libertis profectò existisse videntur. Sed ex quo ipse Auctor e vita decessit, noti paucis hi Libri; & ex veteribus, solùm Martialis testimonio, ineunte sæculo secundo, & deinde Aviani auctoritate, exeunte quarto sæculo, comprobati, post renatas etiam elegantiores litteras, (4) in tenebris diutissimè jacuerunt; & interim, facto studiorum invidio, nonnulla ex iis, injuria temporum, ut fit, procul dubio interierunt. At vix tandem (5) per Clar. Virum Petrum Pithæum, qui primùm excudi eos fecit Augustoduni Tricassium in Gallis anno MDXCVI. in lucem prodierunt, tantam sibi continuò, Auctoriq; suo laudem, & æstimationem compararunt; statim tam multi suam operam, ac studium in eosdem contulerunt, ut ab eo anno ad MDCCXIII. triginta novem varias eorum editiones diversis in locis, ac temporibus numeret (6) doctissimus Petrus Burmannus; & quidem nitidas omnes, & amplas, & cum eruditissimis viginti quinque summorum virorum adnotationibus.

---

(1) *Lib. 5. Prol.* (2) *Lib. 1. Prol lib. 5. Prol.* (3) *Tanaq. Fab.* (4) *Se. effer.* (5) *Petrus Burmannus in Præfat. ad Phædrum.* (6) *In l. ræf. ad Phæd. Edit. Lugd. 1728.*

Et jure hoc quidem, & merito: scripsit quippe Phædrus (1) *stilo longe optimo, & Latinissimo;* (2) & *ita oratione usus est Latina, pura, probabili, dilucida, ita duæ maximè virtutes ei propriæ sunt, facilis brevitatis, & ingenua suavitas,* (3) *tolque egregiis simul sententiis,* (4) *tot maturæ, percoctæque eruditionis argumentis,* opus penè totum conflavit, ut nemo sit, qui non fateatur, librum quidem Fabularum (5) *elegantem esse cum primis, & florente etiam ac pura lingua Latina scriptum;* ipsumque Phædrum (6) *cultissimum Scriptorem* (7) *Ætatis aureæ fuisse,* (8) *ex eorum genere præcipuum, quos certum est plus profuisse humano generi, quàm sexcentos Chrysippos, & totidem Crantoras: & quem proinde* (9) *suaviter fabulantem, imò graviter, & quidem paucis philosophantem omnes assiduè admirentur, diligentissimèque imitentur.*

---

(1) Scheff. (2) Io. Lud. Praschius de Phædro. (3) Idem. (4) Tanaq. Fab. (5) Rittersh. in Epist. ad Camerar. (6) Schop. in Parad. litt. (7) Jacob. Facciolat. de Script. Linguae Latinae. (8) Tanaq. Fab. (9) Rigalt. in Dedic. ad Thuanum.

Fabellas continet Opusculum expositis sermone Latino,
 & puro, atque ingenuo, in quo multas antiquæ elegan-
 tiæ notas impressas cernere est, multas legere sententias
 ad quaslibet vitæ partes utilissimas.

Rittershusius in Epist. Dedicatoria Phædri.

PHÆDRI AVG. LIB.
FABULARVM ÆSOPIARVM.

LIBER PRIMVS.

PROLOGVS.

ÆSOPVS auctor quam materiam repperit,
Hanc ego polivi versibus senariis.
Duplex libelli dos est: quòd risum movet,
Et quòd prudenti vitam consilio movet.
Calumniari si quis autem voluerit,

5

1 *Æsopus auctor.*) Ego Phædrus polivi versibus senariis hanc materiam, quam Æsopus auctor repperit; i. e. Æsopus, qui auctor est, & quasi conditor materię fabularis. Hic auctor Æsopus fuerat Philosophus tempore Cræsi Lydorum Regis, Phryx genere, conditione servus. Fabularum scriptor; vel ut Aphthonius putat, omnium optimè fabulas conscripsit, a Delphis occisus ex Suida. Præter Fabulas Æsopias fuere Cyprię, Libycę, Sybariticę.

Quam materiam.) Fabulas, quas excogitavit.

2 *Hanc.*) Pro, Eandem.

Polivi.) I. e. Illustravi, exornavi, perfecti, & ex Græco in Latinum transtuli.

Versibus senariis.) I. e. Iambicis trimetris, ex sex pedibus.

3 *Dos.*) Pretium, utilitas, fructus, ornamentum. Metaphora. Sic legimus apud Ovidium *dotem oris* pro eloquentia.

Risum movet.) Voluptatem excitat. *Movet . . . movet* figura est Antanaclasis.

4 *Vitam.*) I. e. Homines vitam degentes.

5 *Calumniari, &c.*) Si quis autem malè, ac sinistrè illud interpretari voluerit, quòd, &c.

Quodd arbores loquantur, non tantum feræ,
Fictis joculari nos meminerit fabulis.

FABVLA I.

Lupus & Agnus.

AD rivum eundem Lupus, et Agnus venerant,
Siti compulsi: superior stabat Lupus,
Longèque inferior Agnus: tunc fauce improbâ
Latro incitatus, jurgii causam intulit.
Cur, inquit, turbulentam fecisti mihi
Istam bibenti? Laniger contra timens:

6 *Arbores.*) Si non in his
Fabulis, in aliis fortè ex illis,
quæ interierunt, arbores etiam
adhibitas fuisse a Phædro dic-
endum videtur.

Loquantur.) Loquentes in-
ducantur, ut fieri solet in Fa-
bulis.

7 *Fictis &c.*) Fabula, a fan-
do dicta, idem est ac narratio,
seu sermo familiaris; & rectè
propterea hic *ficta*, alibi *vèra*
ut L. II. V. nuncupatur; nam
Fabula est vel vera, vel falsa.
Et quòd Terentius Adelph. IV.
I. dicit: *Lupus in fabula*, id
Plautus in Stichus IV. I. expri-
mit: *At eccum tibi Lupum in*
sermone.

2 *Superior.*) I. e. Proprius
fontem, unde aqua scaturiebat.

3 *Inferior.*) I. e. Remotius
a fonte.

Fauce improba.) A fame ir-
ritata; ore famelico.

4 *Latro.*) Lupus latrocinari
oves, aliaque animalia assuetus.

Jurgii causam.) Pro *Jur-*
gium, ut *Res cibi*, pro *Cibus*.
Sic *Res Voluptatum* apud Plau-
tum pro *Voluptates*.

6 *Istam.*) Scilicet. *Aquam*.
Demonstrativè. Sic loquebantur
veteres. Terentius Heaut. III. I.
Lucescit hoc jam, hoc ita sum-
ptum cœlum significat, vide sis
nostram Terentii editionem nu-
perrimè publici juris factam.
Et hæc quidem ea est Lectio,
quam Burmannus sequebatur
in Editione Lugdanensi-Batava,
an. 1778. quam etiam Hein-
sius, quod bene indicat Hoog-
stralanus, cui lectioni assensit
quoque Facciolatus, quum in
Seminario Patavino studentium

Qui possum, quæso, facere, quod quereris Lupe?

A te decurrit ad meos haustus liquor.

Repulsus ille veritatis viribus,

Ante hos sex menses malè, ait, dixisti mihi.

10

Respondit Agnus: Equidem natus non eram.

Pater, hercule, tuus, inquit, maledixit mihi.

Atque ita correptum lacerat injustâ nece.

Hæc propter illos scripta est homines fabula,

15

Qui fictis causis innocentes opprimunt.

FABVLA II.

Ranæ Regem petentes,

ATHENÆ quum florèrent æquis legibus,

institutioni præerat, hæc denique illa est Lectio, quam amplexus est in Phædri editione Argentoratensi an. 1664 Henricus Holstius, quum Æsopias Fabulas a Phædro Latinè redditas e Bibliotheca Freimshemiana depromebat.

Laniger.) Agnus, quod lanam gerat. ita solent loqui Poetæ. Avianus *Auribus* dixit pro *Lepus*, sic noster *Auritulus* etiam pro *Asinus*, *Latrans* pro *Canis*, *Barbatus* pro *Hircus*, similia.

7 *Qui &c.*) Quonam pacto ego, inquit, aquam tibi turbulentam reddere possum?

8 *A te.*) I. e. A loco rivi superiori, in quo stas.

Ad meos haustus.) Ad me haurientem aquam.

10 *Malè, ait, dixisti.*) *Tmesis* elegans. Sic Terentius *And.* I. I. 36. *Cum quibus erat cumque una.*

12 *Hercule.*) Formula jurandi per Herculem, viris tantum, non sæminis conveniens.

Inquit.) Scilicet, *Lupus.*

15 *Fictis causis.*) Est *Ellipsis Præpositionis de* pro: *Fictis de causis*, i. e. *fictis ob causas*, *ficta ob crimina*, causæ namque hic sunt crimina. *Causas fingere* autem est contra veritatem aliqui simulare.

1 *Athenæ.*) Vrbs Græciæ celeberrima, & spectatissima, Metropolis Atticæ; unde Athenienses etiam Attici dicti sunt, hic, pro Athenienses per *Metonymiam*.

Procax libertas civitatem miscuit.
 Frenumque solvit pristinum licentia.
 Hinc conspiratis factionum partibus,
 Arcem tyrannus occupat Pisistratus.
 Quum tristem servitutem flerent Attici,
 Non quia crudelis ille; sed quoniam grave
 Omne insuetis onus; & cœpissent queri:
 Æsopus talem tum fabellam retulit,
 Ranae vagantes liberis paludibus,
 Clamore magno Regem petiere a love,
 Qui dissolutos mores vi compesceret.
 Pater Deorum risit, atque illis dedit

5
10

Florerent.) Pro *Clarescerent*,
 eleganter quidem.

Æquis legibus.) I. e. bonis,
 ac justis.

2 Civitatem.) I. e. Cives.
 Metonymicè *Miscuit.*) i. e.
 Conturbavit. Nepos in Pausania.
Plurima miscere cœpit,
 i. e. seditiosè moliri.

3 Frenum solvit.) Metapho-
 rica locutio.

Licentia.) Immoderata liber-
 tas.

4 Conspiratis, &c.) Quum
 simul in malum contra se con-
 spirarent Partes. *Conspiratis.*
 Passivè sumitur, & intelligitur
 de iis, qui in unum collecti &
 conflati sunt. Vide Vossium de
 Arte Gram. L. IV. c. XIII.

5 Arcem occupat.) Rempu-
 blicam ipsam, omnemque simul
 dominationem invadit. Per Me-
 tonymiam dictum.

Pisistratus.) Hippocratis fi-
 lius, ex privato potens, & ty-

rannus effectus. *Tyrannus*, in
 bonam partem quandoque usur-
 patur vox ista, significatque Re-
 gem, qui figit leges, & populis
 justè præest, plerumque verò
 ad illos Principes refertur, qui
 libidine dominandi duro imperio
 sibi subditos tenent, ut hoc loco
 Phædri.

6 Tristem.) Gravem.

Attici.) Cives Athenienses,
 vide supra.

7 Grave.) Est, videtur gra-
 ve iis, qui illud ferre non sunt
 ausi.

10 Liberis, &c.) In liberis
 paludibus, i. e. in quibus ne-
 mo imperium exercebat Ellipsis.
 Per allusionem ad liberam Civi-
 tates, &c.

11 A love.) Deorum & ho-
 minum rege.

12 Vi.) I. e. Potestate, &
 imperio.

Compesceret.) I. e. Emenda-
 ret, corrigeret.

Parvum tigillum; missum quod subito vadi
 Motu sonoque terruit pavidum genū. 16
 Hoc mersum limo quum jacéret diutiūs,
 Fortè una tacitè profert è stagno caput,
 Et, exploráto Rege, cunctas évocat.
 Illæ, timóre posito, certátim adnátant.
 Lignumque supra turba petulans insilit: 20
 Quod quum inquinássent omni contumeliâ,
 Alium rogantes regem misére ad lovem,
 Inutilis quoniam esset, qui fuerat datus.
 Tum misit illis Hydrum, qui dente aspero
 Corripere cœpit singulas. Frustra necem 25
 Fugitant inertes: vocem præclúdit metus.

14 *Parvum tigillum.*) Vt rem minimam minorem faceret, addit parvum, ita Terentius in *Andr. minutos dixit pisciculos, & Cæsar parvam naviculam; Gellius quoque aviculam parvulam. Tigillum* diminutivum a ligno.

Subito vadi motu, &c.) I. e. Motu sonoro, quem in aquis vadi, dum dimissum fuit, effecit; nam commoverat aquas, & in eis ediderat sonum.

15 *Pavidum genus.*) I. e. Ranas pavidas.

16 *Hoc.*) Scilicet, parvum tigillum. Zeugma.

Mersum limo quum jaceret.) Eo enim paludis loco forte delapsus erat, ubi superabat limus, in quo quum ex parte hæreret, ne movere quidem se poterat: &, sicuti in aquis, supernatare.

Limo.) Vadi scilicet.

17 *Vna.*) Scilicet, rana. Ellipsis.

E stagno.) Inde, ubi majores aquæ, in quibus, ad lapsum tigilli, Ranæ, ut solent, omnes sese abdidérant.

18 *Explorato.*) Cum cura inspecto, & examinato. *Rege.*) Ligno scilicet.

19 *Illæ.*) Scilicet, ranæ. Ellipsis. *Posito.*) Pro, Deposito.

21 *Quod.*) Scilicet, lignum. Zeugma.

Omni contumelia.) Omnis generis, verborum scilicet, ac rerum.

23 *Inutilis.*) Invalidus, impotens ad eas regendas esset hic rex. i. e. Lignum e cœlo missum.

24 *Misit.*) Scilicet, Iupiter.

25 *Singulas.*) Vnam post aliam.

26 *Inertes.*) Ignavæ, invalidæ, imbelles.

Furtim igitur dant Mercurio mandata ad Iovem,
 Adflictis ut succurrat. Tunc contra Deus:
 Quia nolulistis vestrum ferre, inquit, bonum;
 Malum perferte. Vos quoque, o cives, ait.
 Hoc sustinete, majus ne veniat malum.

FABVLA III.

Graculus superbus, & Pavo.

NE gloriari libeat alienis bonis,
 Suoque potius habitu vitam degere,
 Æsopus nobis hoc exemplum prodidit.
 Tumens inani Graculus superbiâ

Vocem præcludit.) Sic Terentius. *Edn. V. VI. 7* *Lingua hæret metu.* Noster infra *Fab. XXIII. Linguam præcludere.* Virgilius. *AEa. III. 48. Vox faucibus hæsit.*

27 *Furtim.*) I. e. Occulte, ne intelligere hydra possent.

Mercurio.) Iovis & Majæ filio, Deorum legato, seu nuncio. Sic Horatius *Od. X. L. I. Mercuri facunde, &c.*

28 *Succurrat.*) Scilicet, Iupiter.

Deus.) Iupiter, Pater Deorum ait.

29 *Bonum.*) Regem bonum ante datum. *Bonum* intelligi etiam potest neutraliter, & absolute, & elegantius quidem, sic Plantus. *Hem, ista virtus est, quando usu 'st qui malum*

fert fortiter; Fortiter malum qui palitur, idem post politur bonum, confer sis Terentium *Hec III. I., & Phorm. II. I.*

30 *Ait.*) Æsopus videlicet Atheniensibus.

1 *Libeat.*) Absolute pro, Ne sit aliquis, cui libeat, seu lubitum sit, qui velit hoc facere.

2 *Habitu.*) I. e. Statu, conditione, seu vivendi ratione, ordine, modo.

3 *Hoc exemplum.*) I. e. hanc fabulam.

Prodidit.) Absolute hoc sensu non raro invenitur.

4 *Tumens, &c.*) Hinc natum Proverbium: *Alienis plumis se exornare,* confer Horatium *Epist. III. L. I. Ne, si forte, suas repetitum venerit olim Grex avium plumas, &c.*

Pennas, Pavoni quæ deciderant, sustulit, 5
 Seque exornavit: deinde contemens suos,
 Formoso se Pavonum immiscuit gregi.
 Illi impudenti pennas eripiunt avi,
 Fugantque rostris. Malè mulcatus Graculus
 Redire mœrens cœpit ad proprium genus: 10
 A quo repulsus tristem sustinuit notam.
 Tum quidam ex illis, quos priùs despexerat:
 Contentus nostris si fuisses sedibus;
 Et, quod natura dederat, voluisses pati;
 Nec illam expertus esses contumeliam, 15
 Nec hanc repulsam tua sentiret calamitas.

FABVLA IV.

Canis per fluvium carnem ferens.

AMITTIT meritò proprium, qui alienum adpetit.

6 *Suos*.) Scilicet, Graculos.
 Ellipsis.

7 *Immiscuit se formoso gregi Pavonum.*) Hoc verbum *immiscere* construitur cum dandi casu. Tacitus Annal. IV. IV.

9 *Immiscere necessitudinibus.*
 Livius L. XXI. c. XXXII *Immiscere se aliorum colloquiis.*

8 *Illi.*) Scilicet, Pavones.

9 *Malè mulcatus.*) Contumeliosè exceptus. Sic Terentius. Eun. IV. VII. 4. *Male mulcabo ipsam.*

10 *Redire cœpit.*) Reversus est, rediit.

Ad proprium genus.) Graculorum, ad suum ordinem, ad sui generis aves.

11 *Tristem sustinuit notam.*) I. e. Pertulit, sustulit, pati coactus est gravem ignominiam.

12 *Quidam ex illis.*) Scilicet, dixerunt. Ellipsis.

13 *Sedibus.*) Manendo nobiscum in propria conditione.

14 *Pati.*) Æquo animo ferre, nec majora adpetere; contentus esse eo, quod natura dederat.

16 *Tua sentiret calamitas.*) Tu jam calamitosus; tu in hac tua calamitate sentiret; seu calamitatem passus, sic Fab. V. *Improbitas* sumitur pro *Improbis*.

1 *Proprium.*) Scilicet, bonum, quod est sibi proprium.

Canis per flumen, carnem dum ferret, natans,
 Lympharum in speculo vidit simulacrum suum:
 Aliamque prædam ab alio ferri putans,
 Eripere voluit: verùm decepta aviditas,
 Et, quem tenebat ore, demisit cibum,
 Nec, quem pelébat, adeò potuit adtingere.

—◆—

FABVLA V.

Vacca & Capella, Ovis & Leo.

NUNQUAM est fidelis cum potente societas:
 Testatur hæc fabella propositum meum.

Vacca, & Capella, & patiens Ovis injuriæ,

2 *Canis.*) Tale exemplum
 videri potest in Perdicca, duas
 simul uxores quærente; unde
 neutram obtinuit. Ad Justinum,
 L. XIII. c. VI talis est hæc in-
 scriptio. QVAERENDO ALIE-
 NA, PROPRIA AMISIT.

3 *Lympharum in speculo.*)
 In aquis imaginem, instar spe-
 culi, reddentibus.

Simulacrum suum.) I. e. Um-
 bram, effigiem.

4 *Ab alio.*) Scilicet, cane.
 Zeugma.

5 *Eripere.*) Scilicet, illi alii
 cani, a quo eam ferri putabat.
 Ellipsis notanda, quia casus alius
 subaudiendus, quam qui præ-
 cedit.

Aviditas.) I. e. Canis avidus,
 seu canis aviditate deceptus. Me-
 tonymia.

6 *Quem.*) I. e. illum cibum,

seu carnem, quam ore tenebat,
 ejecit, demisit.

Demisit.) Idem est, ac mi-
 sit de ore, sivit cadere escam,
 quam portabat.

7 *Quem, &c.*) I. e. Nec
 potuit, adtingere illum cibum,
 quem pelébat.

Adeò.) I. e. Tam avidè, ele-
 ganter quidem.

2 *Propositum meum.*) Pro-
 positionem, i. e., sententiam
 hanc a me propositam: ut enun-
 ciatio & enunciatum idem va-
 lent.

3 *Patiens Ovis injuriæ*) I.
 e. Assueta injurias pati. *Patiens
 injuriæ, & patiens injuriam*
 sic distinguunt Grammatici, ut
Patiens injuriam sic, qui jam
 patitur, *Patiens injuriæ*, qui
 pati aduevit, vide Vossium de
 Arte Grammatica, L. VII. c. IX.

Socii fuere cum Leóne in saltibus.
 Hi quum cepissent cervum vasti corporis, 5
 Sic est locutus, partibus factis, Leo:
 Ego primam tollo, nominor quia Leo;
 Secundam, quia sum fortis, tribuétis mihi:
 Tum, quia plus valeo, me sequetur tertia:
 Malo adfligetur, si quis quartam tetigerit. 10
 Sic totam prædam sola improbitas abstulit.

FABVLA VI.

Ranæ ad Solem.

VICINI furis celebres vidit nuptias
 Æsepus, & continuò narrare incipit:
 Vxórem quondam Sol quum vellet ducere,

4 *In saltibus.*) I. e. in silvis, locis venationi aptis, in quibus pascuntur feræ.

5 *Cervum vasti corporis.*) I. e. Cervum ingentis magnitudinis.

6 *Partibus factis.*) I. e. Portionibus divisis, subaudiatur per Ellipsin Præpositio *a* vel *abi* de significans ac *post*.

7 *Primam.*) Scilicet, partem divisi corporis cervi.

9 *Plus valeo.*) Quia plus possum viribus; valentior sum ceteris. *Me sequetur.*) I. e. Mea erit; ad me pertinebit. Translata loquendi formula.

10 *Malo adfligetur.*) I. e. Damno, pœna: malè mulcabitur, sic enim supra Fabula III.

11 *Sola improbitas.*) Solus Leo propter suam improbitatem, & insatiabilitatem. Per Metonymiam abstractum ponitur pro concreto sic dicimus: *Tarditati meæ* ignoscas, i. e. mihi, qui tardus sum.

1 *Vicini.*) Dicitur respectu ad Æsopum, cujus erat vicinus, & ob furta infamis.

Celebres.) I. e. Celebratas, frequentatas; scilicet ad quas multi convivæ, & vocati erant, & convenerant. *Celebrare* namque est frequenter adire.

2 *Narrare.*) Apologum comminisci: sic Narratio etiam sumitur pro Fabula.

Continuo.) Statim.

Clamorem Ranæ sustulere ad sidera.

Convicio permotus quærit Iupiter

5

Causam querelæ: quædam tum stagni incola,

Nunc, inquit, omnes unus exurit lacus,

Cogitque miseram aridâ sede emori:

Quidnam futurum est, si creârit liberos?

FABVLA VII.

Vulpis ad Personam Tragicam.

PERSONAM tragicam fortè vulpis viderat:
O quanta species, inquit, cerebrum non habet!

*Hoc illis dictum est, quibus honorem, & gloriam
Fortuna tribuit, sensum communem abstulit.*

5 *Convicio*) Inordinato ex
erum inter se col'isis vocibus
clamorè, vociferatione.

6 *Incola*) I. e. Rana. Peri-
phras. est Poetica.

7 *Vnus*) Sol, qui nunc est
unus, solus; etsi plures non ex-
sistent

Exurit) I. e. Exsiccat per
calorem suum.

8 *Miserus*) Scilicet, ranas.

Sede) Lacu, palude ab æstu
exsiccata.

Emori) Sic ut nulla reliqua
maneat.

9 *Creârit*) I. e. Procreârit.
optima Locutio, sic Ovidius de
Peleo, L. VIII. Met. . . . *Ma-
gnique creator Achillei.*

Liberos) I. e. Plures soles.

1 *Personam*) I. e. Larvam,
qua actores in scena vultum &

caput obtegebant, ut sic melius
personam quamlibet sustinerent.

2 *O quanta, &c.*) Quam ma-
gna & pulchra forma, & effi-
gies!

Cerebrum) I. e., sanam rati-
onem, sapientiam; unde illud
Proverbiû: *Caput cer. b. o. va-
cuum*, i. e. ratione recta desti-
tutum, ingenium stupidum, nul-
lius rei capax.

3 *Illis*) Propter illos; seu
hoc illis applicari debet.

Honorem) I. e. Dignitatem.

4 *Sensum communem*) I. e.
Indicium, facultatem iudicandi,
intellectum, qualem communi-
ter de rebus homines habere so-
lent, quo qui destituti sunt, stu-
pidi vocantur, sic Horatius L.
I. Sat. III. *Communi sensu
plane caret.*

FABVLA VIII.

Lupus & Gruis.

QVI pretium meriti ab improbis desiderat,
 Bis peccat: primum, quoniam indignos adiuvat:
 Impunè deinde abire quia jam non potest.
 Os devoratum fauce quum hæreret Lupi,
 Magno dolore victus, cæpit singulos
 Indicere pretio, ut illud extraherent malum.
 Tandem persuasa est iurejurando Gruis,
 Gulæque credens colli longitudinem,
 Periculosam fecit medicinam Lupo.
 Pro quo quum pactum flagitaret præmium:
 Ingrata es, inquit, ore quæ nostro caput
 Incolume abstuleris, & mercèdem postules.

1 *Meriti.*) Beneficii a se col-
 lati; nam absolute *Meritum*
 usurpatur pro *Benemeritum*.

2 *Peccat*) I. e. Male, im-
 prudenter facit.

3 *Impunè.*) I. e. sine detri-
 mento, noxa, damno.

4 *Fauce.*) Pro faucis.

5 *Victus.*) I. e. Motus, actus.

Singulos.) Omnes quos obvios
 habebat.

6 *Pretio.*) I. e. Præmio. Te-
 rentius Andr. *Ego pretium ob
 stultitiam fero.*

Malum.) Os illud devoratum:
 eleganter quidem.

8 *Credens.*) I. e. Committens
 & immittens. Eleganter quidem.

Colli longitudinem.) I. e.
 Collam linguæ. Hellenismus est,
 ut apud Euripidem Πραποτο

δέμας, pro Priami, &c. cu-
 jus apud Poetas exempla sunt
 non pauca, sic infra: *Corvi
 stupor*, pro *Corvus stupidus*,
 & similia.

9 *Periculosam*, &c.) Maxi-
 mè grui, quum lupus posset vo-
 rare collum ejus in gulam suam
 immisissum.

10 *Pactum... præmium.*) I.
 e. Præmium pacto decretum;
 positum.

11 *Inquit*) Scilicet lupus,
 qui nunc grui respondet.

Ore.) Ellipsis, pro *Ex*, vel
abs ore meo, cui scilicet immi-
 seras caput. Præpositionem omit-
 tit ob verbum subsequens abstu-
 leris, cui vis ejus inest.

Nostra.) I. e. Meo. Synecdo-
 che.

FABVLA IX.

Passer & Lepus.

SIBI non cavere, & aliis consilium dare,
Stultum esse, paucis ostendamus versibus.

Oppressum ab Aquilâ, fletus edentem graves,
Léporém objurgábat Passer: Vbi pernicitas
Nota, inquit, illa est? quid ita cessárunt pedes?
Dum loquitur, ipsum Accipiter nec opínium rapit.
Questuque vano clamitantem interfecit.
Lepus semianimus mortis in solatio:
Qui modò secúrus nostra inridebas mala,
Simili queréla fata deploras tua. 10

1 *Cavere.*) I. e. *Providere.*

3 *Oppressum.* Ordo est. Passer objurgabat leporem ab Aquila oppressum, edentem fletus graves.

Fletus.) Pro, & fletus edentem. Asyndeton.

4 *Vbi.*) Inquit Passer ad leporem. Vbi est illa tua pernicitas nota omnibus? Elegantissimus est usus Particulæ ubi in exprobrationibus, & irrisionibus.

Pernicitas.) I. e. Celeritas: ac *Pernix*, i. e. celer.

5 *Inquit.*) Scilicet, *Passer.*

Quid ita, &c.?) Locutio Elliptica pro, ob quid ita, hoc est, ob quam causam, sic Terentius. *Lætus est nescio quid?* ubi *Propter* deest.

Cessárunt.) I. e. *Pigri*, &

tardi facti sunt, non fecerunt officium suum.

6 *Ipsum. . . nec opínium.*) I. e. Ipsum *Passerem* non opinantem id. *Nec* hoc loco, ut sæpe, idem significat ac *non*.

7 *Questu vano.*) I. e. *Questu* inutili; seu frustra.

8 *Semianimus.*) Pro, *Semianimis*, sic *Anguis semianimus* apud Ennium. Ad complementum orationis subaudiatur, *inquit*.

In solatio.) Pro solatio, quum hoc sibi esset in solatium mortis. Quidam legunt *in solatium*, quasi *ad solatium*, sed commoda est vulgata lectio.

9 *Nostra. . . mala.*) I. e. *Nostrum* infortunium.

10 *Fata tua.*) I. e. *Tuam* mortem.

FABVLA X.

Lupus, & Vulpis iudice Simio.

QVICUMQUE turpi fraude semel innotuit,
 Etiam si verum dicit, amittit fidem.
 Hoc adtestatur brevis Æsopi fabula.

Lupus arguēbat Vulpem furti crimine:
 Negabat illa, se esse culpæ proximam.
 Tunc iudex inter illos sedit Simius.
 Vterque causam quum perorāssent suam,
 Dixisse fertur Simius sententiam:
 Tu non vidēris perdidisse, quod petis;
 Te credo surripuisse, quod pulcrè negas.

5

10

1 *Turpi fraude.*) Ablativus et causæ, pro, propter turpem fraudem, quicumque semel impostura deprehensus & convictus est.

5 *Proximam.*) I. e. Propinquam, ream. Cicero sic & ad finem culpæ posuit.

6 *Sedit simius.*) I. e. Causæ cognitionem & iudicium sumpsit. Locutio petita a rebus forensibus. Patroni dicebantur stare pro eo, cujus causam tuebantur, sic Ovidus. *Pro Troja stat Apollo*, unde *sedere in aliquem* est, *alicujus esse iudicem*. In simili negotio ita Ovidius Met. L. XIII. *Consedere duces*.

7 *Vterque.*) I. e. Lupus; & vulpes.

Perorāssent.) I. e. Orationem deduxissent ad finem, ac, quantum necesse videbatur, proposuissent; finem orationi imposuissent.

8 *Dixisse.*) Etiam hoc proprie, ac solemniter. Brissonium consul.

9 *Tu.*) Lupe, tam audax, & ferox.

Vidēris.) *Videri*, vel *non videri* erat formula antiqua in sententiis iudicium.

10 *Te.*) I. e. O vulpes, quæ soles furari & mentiri.

Pulcrè.) Ironicè, quum significatur contrarium ejus, quod dicitur: i. e. Speciosè, fraudulentè, callidè, scitè, sic Cicero in Epist. *Is pulcrè asseverat*.

FABVLA XI.

Asinus & Leo venantes.

VIRTUTIS *expers, verbis jactans gloriam,
Ignotos fallit, notis est derisui.*

Venari, Asello comite, quum vellet Leo,
Contextit illum frutice, & admonuit simul,
Ut insuetâ voce terreret feras.

Fugientes ipse exciperet. Hic auritulus
Clamorem subitum totis tollit viribus:
Novoque turbat bestias miraculo:
Quæ dum paventes exitus notos petunt,

1 *Virtutis.*) I. e. Virium, roboris, fortitudinis. Synecdoche.

Verbis jactans, &c.) I. e. Iactans gloriosa verba.

2 *Ignotos.* Hic activè de iis, qui non noscunt, idem intelligendum de *notis*.

4 *Contextit.*) Occuhit, ut non posset conspici.

Frutice.) Fruticibus, & ramis superimpositis, ne agnoscî posset.

6 *Exciperet.*) Verbum proprium venatorum, sic Virgilius Ecl. III. *Non ego te vidi Damonis, pessime, caprum.*

Excipere insidiis, multum latrante Lycisca?

Auritulus. I. e. Asinus, animal oblongis auribus, sic *Laniger* pro *Agnus*, Fab. I. quod lauram gerat; ita solent loqui

Poëtæ, sic alibi: *Latrans* pro *Canis*; *Barbatus* pro *Hircus*, apud alios etiam: *Cornuti*, vel *Mugientes* pro *Boves*; *Volantes* pro *Aves*; *Natantes*, vel *Squamigeri*, pro *Pisces*, & est *Enallage*.

8 *Turbat.*) I. e. Exterret. ita sæpe Virgilius, unde & *Turbidus* pro *Terribilis*, ex Servii interpretatione Tacitus XII. A. c. XVI. *Ductæque ullius turres facibus atque hastis turbabant obsessos.*

Miraculo.) Tam insueto clamore, & ignoto adspectu, admirationem adferente.

9 *Quæ.*) Bestiæ.

Exitus notos.) I. e. Vias elabendi, angustos tramites frequentatos, loca, undè aliis elabi consueverant, sic & Cicero usurpavit, & Cornelius Nepos in vita

Leonis adfliguntur horrendo impetu. 10
 Qui, postquam cæde fessus est, Asinum evocat,
 Iubetque vocem premere. Tunc ille insolens:
 Qualis videtur opera tibi vocis meæ?
 Insignis, inquit, sic, ut nisi nōsem tuum
 Animum, genusque, simili fugissem metu. 15

FABVLA XII.

Cervus ad Fontem.

LAUDATIS utiliora, quæ contempseris,
 Sæpè inveniri, hæc exserit narratio.

Ad fontem Cervus, quum bibisset, restitit.

Hannibalis. Quum omnes exitus
 occupatos offendisset. Horat. I.
 Od. II. Nota quæ sedes fuerat
 columbis.

Adfliguntur.) Alliduntur ter-
 ræ, ex Gronovii interpretatione.

11 *Qui.*) Scilicet, Leo.

Evocat.) Ex fruticibus, sub
 quibus lectus & reconditus
 erat.

12 *Vocem premere.*) Comprime-
 re, id est, tacere, silere, ver-
 ba, clamorem non edere, sic
 Virgilius. Sic memorat, vocem-
 que premit,

Insolens.) Asinus felici eventu
 insolens, inflatus, tumidus, su-
 perbus & audax factus, ait.

13 *Opera . . . vocis meæ?*) I.
 e. Clamor, usus, auxilium, &
 labor, sic Nepos in vita Alci-
 biadis, c. IV. *Ejusdem opera*

*Ioniam a societate averterunt
 Atheniensium.*

15 *Simili metu.*) I. e. Eodem
 metu, quo aliæ bestię.

1 *Laudatis utiliora.* &c.)
 Locus obscurior, propter Elli-
 psin, totus sic se habet. *Narra-
 tio hæc exserit, inveniri sæpe,
 utiliora esse ea, quæ contempse-
 ris, laudatis, hoc est, quam
 ea, quæ laudantur. Laudata hic,
 quæ opponuntur contemptis, sunt
 aestimata, magni facta.*

2 *Exserit.*) Prodit, aperit,
 notum facit, sic Ovidius ad Pison.
Tu, Piso, latentem exserere.

Narratio.) Fabula, argumen-
 tum, exemplum, sic & Lib. V.
 Fab. II.

3 *Ad fontem.*) *Ad loci desi-
 gnat propinquitatem.*

Restitit.) Stetit, sic & Lib.

Et in liquore vidit effigiem suam.

Ibi dum ramosa mirans laudat cornua,
 Crurumque nimiam tenuitatem vituperat,
 Venantum subito vocibus comterritus,
 Per campum fugere cepit, & cursu levi
 Canes elusit. Silva tum excepit ferum,
 In qua retentis impeditus cornibus,

5

10

III. Fab. VII. & XIV. sic Terentius Phorm. V. VI. *Id quidem jam tibi fiet, nisi resistis, verbero.*

4 *In liquore.*) I. e. In aqua fontis; prout in Fab. I. idem fere est Fab. IV. *De Canes. Effigiem suam.*) Sic eadem Fab. IV. *Lympharum in speculo vidit simulacrum suum.*

5 *Ramosa . . . cornua.*) I. e. Cornua ramis similia; seu multis ramis exornata. Est Poëtica Locutio, sic Virgilius Ecl. VII. 30. *Et ramosa Mycon vivacis cornua cervi.* Et hæc quidem usurpata per Translationem, seu Metaphoram.

7 *Venantum.*) Pro Venatorum per Enallagen, & est genitivus pluralis numeri participii. *Venans, antis a Venor, aris,* sic *Natantes* pro *Pisces*, Lucret. II. 343. Virg. Georg. III. 541. *Medentes* pro *Medici*, Lucret. I. 934. Naso Met. XV. 629. *Incolentes* pro *Incolæ*, Curt. VIII. X. 19. X. XVII. II. sic etiam apud Virgilium. *Hinc populum late regem.*

Vocibus.) Consueto clamore, quo hortantur canes.

8 *Fugere cepit.*) I. e. Fugit, sic mox, *Lacerari cepit.* Locutio Phædro familiaris.

9 *Elusit.*) Elegantissime pro, *Effugit, evasit, decepit*, propriè *Eludere* est verbum gladiatorium, prout Donatus observat ad Terent. Eun. I. I. 10. confer Samuelem Pitiscum ad Sueton. August. XXXIV. 4.

Silva, &c.) In silvam postea se contulit cervus.

Ferum.) I. e. Cervum, sic & infra Lib II. Fab. VIII. 14. de Ceruo etiam, *Tum gaudens ferus, &c.*) sic vocabant antiqui omnes animantes rationis expertes, idem Phædrus infra Fab. XXI. De Leone: *Asinus ut vidit ferum = Impune laedi.* Virgilius de Equo Trojano L. II. Æn v. 51. *In latus inque feri curvam compagibus alvum feri,* scilicet equi. Non substantivè pro *Fera* positum est, sed est adjectivum & subintelligitur per Ellipsis substantivum formæ masculinæ; & mitto plura alia exempla, quæ in frequenti usu.

10 *In qua*) Scilicet, silva. *Retentis impeditus, &c.*) Quum cornua ejus a stipitibus,

Lacerári cœpit morsibus sævis Canum.
 Tunc moriens, vocem hanc edidisse dicitur:
 O me infelicem, qui nunc demum intelligo,
 Vt illa mihi profuerint, quæ despexeram,
 Et quæ laudáram, quantum luctus habuerint! 15

FABVLA XIII.

Vulpis & Corvus.

QVI se laudari gaudent verbis subdolis,
 Seræ dant pœnas turpes pœnitentiæ.

Quum de fenestrâ Corvus raptum caseum

& ramis retinerentur, eumque impedirent, &c. Alli legunt, *Relentus impeditis*. Cæsar de Bello Civili. L. III. 77. *impeditissima dixit itinera*, alibi *impeditas ripas*, sic etiam *Hirtius* non uno quidem loco.

14 *Vt.*) I. e. *Quantum*, quam; & admirativè sane.

Illa.) Scilicet, *Crura*, Zengma.

Quæ.) Scilicet, *crura* despererat ob suam tenuitatem, quum in liquore effigiem suam videret.

15 *Quæ.*) I. e. *Ramosa cornua*, secundum aliquos hic *versus delendus videtur*, & *spurius est*.

Quantum luctus!) I. e. *Quantum damni*; seu *quantum damnum*, & *luctum* proinde ex ipso attulerint!

1 *Subdolis.*) I. e. *Dolo for-*

matis, & *compositis ad voluntatem audientis*.

2 *Seræ . . . pœnitentiæ.*) I. e. *Sero eum pœnitet*, dum solvit pœnas, cum aliorum derisu.

Dant pœnas.) Pœnas dant, qui pœnis digna perpetrarunt, dicimus enim: *Pendere*, *Dependere*, *Solvere*, *Persolvere*, *Luerre pœnas*: & ista quidem patientis sunt, agentis autem, *Exigere*, *Poscere*, *Repetere*, *Capere*, *Infligere*, *Irrogare pœnas*.

Turpes.) Ob aliorum risus, quibus sunt expositi: hoc sensu dicimus, *Dare se turpiter*, i. e. se risui aliorum exponere.

3 *Defenestra.*) I. e. De quocumque foramine in muro alicujus parietis, vel domus, ubi casu positus fuerat caseus.

Comesse vellet, celsâ residens arbore;
 Hunc vidit Vulpis, dehinc sic occœpit loqui: 5
 O qui tuarum, Corve, pennarum est nitor!
 Quantum decoris corpore, & vultu geris!
 Si vocem laberes, nulla prior ales foret.
 At ille stultus, dum vult vocem ostendere,
 Emisit ore caseum, quem celeriter 10
 Dolosa Vulpis avidis rapuit dentibus.
 Tum demum ingemuit Corvi deceptus stupor.

4 *Comesse.*) I. e. Comedere.

Residens.) I. e. Sedens, sic supra *Restitit*, pro *Stetit*.

5 *Occœpit.*) Plantinum est. Phædrus aliis in locis cœpit, per Græcismum ipsi familiarissimum.

6 *O qui!*) O qualis, o quantus, quam magnus, quam admirabilis! sic Cicero I. de *Divin. Xenophon Socraticus*, qui *vir q̄ quantus?*

Nitor.) I. e. Splendor.

7 *Geris.*) I. e. Habes, sic Terentius, *infirrum animum gerunt*, i. e. habent. Virgilius *Æn.* XII. *Cuncta gerens, vocemque, & corpus & arma Mætiæsi.* Ex germana & ingenua Latinitate gerere pro habere positum.

8 *Vocem.*) I. e. Cantum.

Prior.) I. e. Pulchrior, præstantior, æstimabilior, melior, seu potior te: qui ablativus per Ellipsin subintelligendus est, sic superlativus *Primus* ponitur pro *Excellentissimus, Præstantissimus, Maximus, Princeps*, sic Virgilius *Æn.* XI. *Hic pietate prior.*

9 *Ostendere.*) I. e. Significare, sibi non deesse vocem.

10 *Emisit.*) I. e. Ore demisit, sic Fab. IV. *Quem tenebat ore, demisit cibum*, sic Terentius Phorm. V. V. *Emissa est manu.*

12 *Tum demum.*) Eleganter notat iudicii tarditatem. Terentius *Heaut.* II. III. *Vah, nunc demum intelligo*, confer ibi *Donatum.*

Ingenuit.) I. e. Cum gemitu dixit.

Corvi deceptus stupor.) Pro, Corvus stupidus deceptus, torpore captus, sic, *Error Hercules*, i. e. Hercules errans. Virgilius *Æn.* XI. 376. *Talibus excersit dictis violentia Turni*, i. e. Turnus violentus: Persius dixit *Cor Enni*, pro ipse Ennius. Homerus L. VIII. *Odyss.* μῆνος Π'φαίβοιο, *Robur Vulcani*, i. e. Vulcanus robustus. Confer sis ea quæ ad *Fabulam VIII. & V.* ad vocem *Improbitas* notata reliqui.

13 *Hac re.*) I. e. Hac fabula, hac narratione, hoc exemplo, hoc argumento, infra *Fab. XXVII. Hac res avaria esse conveniens potest.*

Hæc re probatur, quantum ingenium valet,
Virtuti & semper prævalet sapientia.

FABVLA XIV.

Ex Sutore Medicus.

MALUS quum Sutor, inopiâ deperditus,
Medicinam ignoto facere cœpisset loco,
Et venditaret falso antidotum nomine,
Verbôsis adquisivit sibi famam strophis.
Hic quum jaceret morbo confectus gravi

5

Ingenium.) I. e. Præsens
mentis perspicientia.

14 *Virtuti.*) I. e. Fortitudini,
robori corporis; quo sensu, origi-
nem suam deducit a viro. Vnde
Cicero, Tuscul. Q. 11. 18. *Ad-
pellata est a viro virtus; Viri
enim proprie maxime fortitudô.*
Alii legunt *virtute.*

1 *Malus.*) I. e. Rudis, im-
peritus artis sutoriæ, sic *Poetam
malum* dixit Cicero in Libro *De
Natura Deorum.*

Deperditus.) Eleganter de eo,
cujus facultates omnes sic ex-
haustæ, ut jam sutor esse diu-
tius non posset.

Ignoto . . . loco.) I. e. In loco
peregrino, ubi cognitus non erat.

Facere medicinam.) Artem
medicam exercere, profiteri, sic
Plautus Aulul. IV. III. *Facere
artem ludicram.* Cicero in Verr.
c. LIX. *Facere argentariam,*
item, *Facere mercaturam.*

3 *Falso antidoti nomine.*) I.
e. *Falsi nominis antidotum,* i.
e. quod falso habebat hoc no-
men: seu nescio quid sub falso
nomine Antidoti, quod est medi-
cina, seu medicamentum contra
venena.

4 *Strophis.*) I. e. Fallaciis,
orationibus dolosis; & eleganter
quidem, laqueis verborum, ut
Cicero adpellat Orat. pro Cæci-
na, ut sunt strophæ propriè la-
quei decipiendis seris.

5 *Hic.*) I. e. Tunc, eo tempo-
re; elegantissimè sic Virgilius
III. Æn. 533. *Hic Priamus
quanquam in media jam morte
tenetur, non tamen abstinnit.*
Vbi Servius, *hic, i. e. tunc.*
Terentius Hecyr. I. II. *Hicani-
mus partim uxoris misericordia
devinctus.* Vbi Donatus *hic præ-
tum.*

Saceret.) I. e. Decumberet
præ ægritudine. Cicero IX. Ep.

Rex urbis, ejus experiundi gratiâ,
 Scyphum poposcit: fusâ dein simulans aquâ
 Antidoto miscère illius se toxicum,
 Hoc bibere jussit ipsum, posito præmio.
 Timore mortis ille tum confes-us est, 10
 Non artis ullâ Medicæ se prudentiâ,
 Verùm stupore vulgi factum nobilem.
 Rex, advocatâ concione, hæc edidit:
 Quantæ putâtis esse vos dementiæ,
 Qui capita vestra non dubitatis credere, 15

XX. *Ego, te jacente, bona tua comedam.*

Confectus.) Viribus ex vi morbi prostratis.

6 *Rex.*) Hic est, qui summam tenet Reipublicæ, atque sic antiquitus appellabantur singularum quoque urbium moderatores.

Urbis.) In qua exercebat hic sutor medicinam.

Ejus experiundi gratiâ.) Ut ipsum tentaret, exploraret, ut periculum faceret, si verè esset, ut prædicabat, Medicinæ peritus, quam ille profitebatur, sic Terentius Hecyr. v. 2. *Hanc nunc experiamur. Plant. Mercat. Viti, me expiriri? volo, mercedem cedo.*

7 *Fusâ . . . aquâ.*) I. e. Infusa aqua in scyphum simulans se miscere, sic Ovidius Met. XIV. 36. *Fusos latices.*

8 *Miscere.*) Propriè dicitur de veneno, sic Ovidius Met. L. I. *Lurida terribiles miscent acointa novercæ.*

Toxicum.) Antiquitus *Taxi-*

cum ab arbore *taxo* pestifera, unde *Taxico, are*, est veneno indicere.

Ipsum.) Scilicet, Sutores, promisso, si bibisset, præmio.

Posito præmio.) I. e. Proposito, sic Virgilius Æn. V. 292. *Invitat pretiis animos, & præmia ponit.*

10 *Mortis.*) I. e. Imminentis ex haustu poculi venenati, sicut credebat.

11 *Prudentiâ.*) Id est. Scientia, peritia, ita plane Ovidius in Epist. Oenones. *Deficiat prudens artis ab arte mea*, sic Cicero dixit, *prudentiam litterarum: & Ovidius, prudentiam operum.*

12 *Stupore vulgi.*) I. e. ob stuporem, ac nimiam vulgi credulitatem.

13 *Advocata concione.*) I. e. Congregata populi multitudine: postquam populum advocasset. Conferatur. Laurent. Valla Elegant. L. III. c. XLVII.

15 *Capita vestra.*) I. e. Vi-

Cui calceandos nemo commissit pedes?
*Hoc pertinere verè ad illos dixerim,
 Quorum stultitià quæstus impudentiæ est.*

FABVLA XV.

Asinus ad senem Pastorem.

IN principatu commutando civium,
 Nil præter domini nomen mutant pauperes.
Id esse verum parca hæc fabella indicat.

Asellum in prato timidus pascébat Senex:
 Is, hostium clamore subito térritus, 5
 Suadébat Asino fugere, ne possent capi.

tas vestras; nam caput hoc loco pro ipsa *vita*, aut *salute* ponitur, ut apud Ciceronem Acad. IV. 38. & quidem elegantissimè.

Non dubitatis.) I. e. Audetis, sustinetis, nihil veremini.

16 *Cui.*) Subaudiatur per Ellipsin dativus præcedens *ei, cui.*

Calceandos.) I. e. Calceis exorandos, instruendos, munendos.

Commissit.) Pro *Commiserit* per Arcaismum notissimum, & sanè itá postulat purioris Latinitatis ratio, ita *pugnassit* pro *pugnaverit*, *commassit*, pro *commoverit*; *nescis* pro *nescieris* apud Terentium, & similia.

17 *Quorum stultitia.*) I. e. E quorum hominum stultitia, & simplicitate quæstum facere pos-

sunt improbi & impudentes, qualis hic sutor fuisse describitur: aliqui interpretes capiunt *stultitia* nominativo casu; & erit appositio: stultitia aliorum est quæstus impudentium. Ita Livius XXV. I. *Et quæstus ex alieno errore facilis est.*

1 *Principatu.*) Generalim sic adpellat quodvis imperium: confer Ciceronem Epist. ad Att. I. XV. 4.

Commutando.) I. e. Dum commutatur.

Pauperes.) I. e. *Miseri, inferiores.* Eos quidem intelligit, qui quacumque ex causa subesse aliis coguntur, nullo speciali respectu ad inopiam nummorum.

6 *Fugere.*) I. e. Fugam, per Enallagen, Græca consuetudine:

At ille lentus: Quæso, num binas mihi
 Clitellas impositurum victorem putas?
 Senex negavit. Ergo, quid refert meâ,
 Cui serviam? clitellas dum portem meas.

10

FABVLA XVI.

Cervus & Ovis.

FRAUDATOR nomen quum locat sponsu improbo,
 Non rem expedire, sed mala videre expetit.

consule sis Minervam Sanctianam
 L. III. c. VI. de qua Locutio-
 ne vide Cl. Gronovium ad Li-
 vium II. V.

Possent.) Hic pluralis respi-
 cit ad aselum & senem pasto-
 rem. *Ne possent capi*, pro *Ne*
caperentur.

At ille) Subaudiatur per
 Ellipsin, *dixit*: venusta formula:
 sic Fab. XIII. *At ille stultus.*

Binas.) I. e. Alias novas,
 una cum his, quas gero, dupli-
 cenque sarcinam.

Victorem.) I. e. Eum a quo
 captus sim.

Negavit.) I. e. Dixit non
 impositurum.

Ergo.) Scilicet, *dixit asinus.*

Cui serviam?) Scilicet,
vestrum; i. e. tibi, an hostibus,
 si ab illis capiar.

Dum portem.) Dum non ma-
 jori, sed eidem solum oneri, ac
 labori ero obnoxius: seu, si ta-

men quotidie mihi portandæ sunt
 meæ clitellæ.

1 Fraudator.) Id est, quum
 fraudator alios decipere, seu frau-
 de prosequi creditores intendit,
 ilque per sponsorem improbum.
Fraudator is dicitur qui in frau-
 dem creditorum, & eorum frau-
 dandorum causa quid fecit, ges-
 sitve.

Nomen.) Debitor dicebatur lo-
 care nomen: nomen facere dice-
 batur creditor, quum in tabulis
 accepti & expensi nomen ejus,
 cui pecuniam dabat, scribebat.

Sponsu improbo.) *Sponsus* hoc
 loco idem ac *Sponsor*, prout a
 veteribus sic usurpatur. *Improbo*,
 quia ille sponsor solvendo non
 est, ita Horatius II. Epist. II
 v. 67. *Hic sponsum vocat, hic*
auditum scripta, relictis omni-
bus officiis, confer ad hunc lo-
 cum Burmannum.

2 Non rem expedire.) I. e.

Ovem rogábat Cervus modium trici,
 Lupo sponsore: at illa, præmetuens doli:
 Rapere, atque abire semper adsuevit Lupus,
 Tu de conspectu fugere velóci impetu:
 Vbi vos requíram, quum dies advenerit?

5

FABVLA XVII.

Ovis, Canis, & Lupus.

SOLENT mendaces luere pœnas malefici.

erogare pecuniam, quam debet: ille non quærit sponsa persolvere, & ære alieno exire, sed novarum rerum studiosus ad malos successus cogitationes suas confert.

Mala videre expetit.) I. e. Damnum illius, a quo rem quærit, non redditurus.

4 Lupo sponsore.) I. e. Spondente solvere pro ipsomet cervo.

Ita.) Scilicet ovis, & subaudiatur, ait, per Ellipsin.

Præmetuens doli.) Statim & in antecessum metuens, optima & Phædro digna locutio: sic metuentior unda, Ovid. Epist. Herus, quem lege in Fast. L. VI. . . . Quo non metuentius ullum Numinis ingenium terra Sabina tulit.

quomodo & metuens periculi apud Maronem Æn. V. sic & alii Poëtae.

5 Abire.) Statim ac rapuit, non ultra cogitans restituere. Eleganter quidem hæc.

6 Tu.) Et tu, Scilicet, cervus, soles, &c. quod verbum subauditur per Ellipsin.

De conspectu.) *E conspectu.* Terentius Eun. sed tamen *de sic* usurpavit Cicero in Verr. *De complexu parentum ad mortem raptus.*

7 Dies advenerit.) I. e. Dies solutioni æris alieni solemniter præstituta: in his elucet Ellipsis: dies hoc loco est certum & constitutum tempus, ad quod, quacumque ratione, tenemur; atque ita optimi loquuntur Scriptores, C. Nepos in T. Pomponii Attici vita. c. IX. *Quum illa fundum secunda fortuna emisset in diem.*

1 Luere pœnas malefici.) Puniri ob maleficia; ob mala quæ improbe admiserunt: note-

Calumniator ab Ove quum peteret Canis,
 Quem commodasse panem se contenderet;
 Lupus citatus testis, non unum modò
 Debèri dixit, verùm adfirmavit decem. 5
 Ovis, damnata falso testimonio,
 Quod non debèbat, solvit. Post paucos dies
 Bidens jacentem in foveà prospexit Lupum:
 Hæc, inquit, merces fraudis a Superis datur.

FABVLA XVIII.

Canis Parturiens.

HABENT *insidias hominis blanditiæ mali,*
Quas ut vitemus, versus subjecti monent.

tur Apocope in *maleficii*: sic infra L. IV. *Iustique vindicavit exemplum imperii.*

2 *Calumnitator.*) Sensus est, quum canis calumniator (seu per Grammaticorum *appositionem*, seu adjectivè hic, qui calumnias exercet) peteret panem ab ove, quem scilicet panem contenderet se commodasse, scilicet ovi: ordo est turbatior, ubi elucet Synchysis.

3 *Commodasse.*) Walchius cum aliis legant *commendasse*, pro *deposuisse*, *comisisse*: sed videantur interpretationes.

Contenderet.) I. e. Crebro & constanter adfirmaret. Nepos in Epam, c. VIII. *Sua opera fa-*

ctum contenderent, ut legi non obedirent.

4 *Vnum.*) Scilicet, panem.

5 *Deberi dixit.*) Scilicet, ab ove; i. e. Ovem cani debere.

6 *Testimonio.*) Lupi falso testantis eam debere tot panes.

8 *Bidens.*) Pro *Ovis*: passim apud Poetas.

Iacentem.) I. e. Delapsum & captum: solebant enim capi olim quoque foveis, unde Horatius L. I. Ep. XVI. *Cautus enim metuit foveam lupus.*

1 *Habent*) I. e. Continent in se, optimè. Sic Cicero II. de *enim Legibus*, C. XXVI. *Habet luctum concursus nominum.*

Blanditiæ.) Adulationes.

Canis partúriens, quum rogâsset alteram,
 Ut fœtum in ejus tugurio depóneret,
 Facilè impetravit: dein reposcenti locum, 5
 Preces admovit, tempus exorans breve,
 Dum firmiores posset cátulos ducere.
 Hoc quoque consumpto, flagitáre validiùs
 Cubile cœpit. Si mihi, & turbæ meæ
 Par, inquit, esse potueris, cedam loco. 10

3 *Canis.*) Exstat hæc Fabula apud Iustinum L. XLV. c. IV.

Alteram.) Pro, *aliam* canem ut sibi permetteret parturire: sic Cicero de Off. III. *Detrahere autem alteri sui commodi causa:* &c.

4 *Fœtum.*) I. e. *Onus naturæ*, ut ipse Phædrus loquebatur.

Tugurio.) Tugurium a tegeudo, quasi *tegurium*, est habitatio rusticorum, etiam animalium, constructa vel arundine, vel ulva palustri, & stramentis, vel cespite, vel latere. Q. Curtius VII. III. 8. *Tuguria latere primo struunt, & quia sterilis est terra materiæ;* &c.

Deponeret.) I. e. Deponere liceret.

6 *Preces admovit, &c.*) Dein admovit preces eidem cani reposcenti, ut ipsa liberum relinqueret locum, & abiret: sic & infra loquitur L. III. Fab. XVI. & Lib. IV. Fab. XXV.

Exorans.) I. e. Valde orans; orando impetrans. Præpositio vocis hujus *ex* auget ejus significationem: sic est *exhaurire, exaudire.*

7 *Dum.*) I. e. Donec: sic Virgilius Æn. III. 16. *Dum fortuna fuit.*

Firmiores catulos.) I. e. Factos, adolescendo, robustiores.

Ducere.) Inde secum abducere, vel educere e tugurio.

8 *Hoc . . . consumpto.*) Scilicet, Hoc tempore finito, transacto, præterito.

Flagitare.) Eleganter quidem: confer Ciceronem in Epistola ad Quintum Fratrem, & Quinctilianum quum scribit ad Tryphonem.

9 *Cubile.*) Tugurium, & quum altera canis negaret, instando ut abiret, illa inquit.

Turbæ meæ.) I. e. Catulis meis, pullis; seu turbæ meorum catulorum.

FABVLA XIX.

Canes Farné'ici.

STULTUM *consilium non modò effectù caret,*
Sed ad perniciem quoque mortales devocat.

Corium depressum in fluvio viderunt Canes:
 Id ut comesse extractum possent faciliùs,
 Aquam cœpere bibere: sed rupti priùs
 Periére, quàm, quod petierant, contingerent.

FABVLA XX

Leo senex, Aper, Taurus, & Asinus.

QVICUMQUE *amisit dignitatem pristinam,*
Ignavis etiam jocus est in casu gravi.

Defectus annis, & desertus viribus

1 *Effectu caret.*) I. e. Nequit effici: quomodo *culpa caret*, pro nequit culpam.

2 *Mortales.*) Sumi potest substantivè, & adjectivè, ut subintelligas homines.

Devocat.) I. e. In ruinam homines duxit: infra L. III. Fab. V. *Successus ad perniciem multos devocat.*

3 *Depressum.*) I. e. Mersum: sic *deprimere naves* apud Nepotem.

4 *Comesse.*) I. e. Comedere ipsum corium ex aqua ductum; nam *esse* est edere.

5 *Rupti.*) Disrupti, ob nimiam scilicet, quam biberant, aquam.

6 *Quod.*) Scilicet, ipsum corium.

Contingerent.) I. e. Tangerent, attingerent, manente scilicet eadem fluminis altitudine. Virgilius *Æn.* II. . . . *funenque manu contingere gaudent.*

2 *Ignavis.*) I. e. Imbellis, timidus derisus est & contemptus: sic *notis est derisui*, Fab. X.

3 *Defectus annis.*) I. e. Qui deficiebat propter annos, seu quum jaceret propè moribundus,

Leo quum jaceret, spiritum extremum trahens,
 Aper fulmineis ad eum venit dentibus; 5
 Et vindicavit ictu veterem injuriam;
 Infestis Taurus mox confódit cornibus
 Hostile corpus. Asinus, ut vidit ferum
 Impunè lædi, calcibus frontem exerit.
 At ille exspirans: Fortes indignè tali 10
 Mihi insultare: te, naturæ dedecus,
 Quod ferre certè cogor, bis videor mori.

fractus, debilitatus, morti proximus Leo extrema ætate. *Quin & defecta corporis viribus* Sibylla dicitur Servio ad Æn. VI. 321. Alii legunt *Confectus*, ut Camerarius quoque Fab. CXCVII. *Leo confectus senio. Viribus.*) Subintelligitur per Ellipsin præpositio *a*.

4 *Trahens.*) Eleganter. Significatur difficultas, & quasi ultimi conatus rivendi.

5 *Fulmineis...*) Omnia sternerentibus instar fulminis, quod dissipare & concutere solet quodcumque attingit: sic Ovidius L. X. *Metam.* v. 550.

*Fulmen habent acres in adu-
 eis dentibus apri.*

6 *Vindicavit... veterem injuriam.*) Ictu dentium ultus est injuriam, jam diu a Leone sibi inlatam.

Ictu.) I. e. Morsu; nam de dentibus locutus est.

8 *Hostile corpus.*) I. e. Corpus Leonis sui hostis.

Ferum.) Scilicet, Leonem.

9 *Exerit.*) I. e. Comminuit, terendo, & calcitrando confringit. Gudius, *extudit*.

10 *Exspirans.*) I. e. Moriens. Tacitus *Hist.* III., 84. 4. *Multi semianimes super turres & propugnacula moenia exspiravere.*

Fortes.) Scilicet. Aprum, & Vitulum. *Indignè.*) Cum indignatione, memor pristinarum virium.

11 *Naturæ dedecus.*) Elegans appellatio asini. I. e. Te, asine, qui es naturæ dedecus: infra in fine Libri II. *Sinistra quos in lucem natura extulit.*

12 *Bis videor mori.*) Est locutio sæpe usitata, pro magnum dolorem & acerbitatem ex morte sentire. Semel per vim, iterum per infamiam, quod cogor ferrè inultus te, ó Asine, vilem adeo, & ignavum; quum fama bona sit velut altera vita; & ob id vitæ equiparatur: veteres calamitatem mortis leviolem esse putabant, quum per clarissimi

FABVLA XXI.

Mustella & Homo.

MVSTELA ab homine presa, quum instantem necem Effugere vellet: Quæso, inquit, parceas mihi, Quæ tibi molestis muribus purgo domum. Respondit ille: Faceres si causâ meâ, Gratum esset, & dedissem veniam supplici. 5 Nunc, quia labóras, ut fruaris reliquis,

viri virtutem, ac manum caderent, ut est illud Virgilii *Æn.* X. 829.

Hoc tamen infelix miseram solabere mortem.

Æneæ magni dextra cadis sic eam multo graviolem credebant, & magnum erat dedecus, si ab ignobili hoste vincerentur, quippe quod Leo exemplo suo satis testatur, ex Walchio.

1 *Mustela.*) Domestica intelligitur; ut ex sequentibus apparet; nam *mustela* teste Plinio XXIX. c. IV. duorum est generum, alia *domestica*, *silvestris* alia.

Ab homine.) Ignoto, & incerto, sic Plautus Pseud. IV. 2. *Quis hic homo chlamydatus est?*

Presa.) I. e. Capta.

Instantem necem.) Sic Liber II. Fab. VIII. *Vt venatorum fugeret instantem necem.*

3 *Quæ tibi, &c.*) Ordo est: *Quæ purgo domum muribus molestis tibi: nisi tibi ornatus cau-*

sa addatur orationi, ut sæpe sit. Terentius Phorm. V. VIII. 21. *Qui mi, ubi ad uxores ventum est, tum fiunt senes.* Horatius Lib. I. Epist. III. *Quid mihi Celsus agit?* confer Manutium ad Ciceronem Famil. IX. Epist. II. & Virgilium *Æn.* II. 258. ex nuperrima Olisiponensi Editione.

Faceres si.) *Si hæc tua opera mihi daretur*, ut habet Camerarius Fab. CCXIII. Alii: *Fucerem, si causa mea, gratum esset*, i. e. parcerem tibi; sed malè sanus sensus est.

Causa mea.) I. e. Propter me, in meam utilitatem.

5 *Gratum esset.*) Acciperes pro ea opera vicem, si mea causa faceres.

Supplici.) Tibi, quæ pro salute vitæ tuæ suppliciter me oras; ego motus precibus tuis; &c.

6 *Laboras.*) In captandis muribus; seu operam das capiendis muribus, ut absumas semesa eorum frustra, eosque devores.

Quæ sunt rosûri, simul & ipsos dévores,
Noli imputâre vanum beneficium mihi.
Atque ita locutus, improbam leto dedit.

Hoc in se dictum debent illi agnoscere,
Quorum privata servit utilitas sibi,
Et meritum inane jactant imprudentibus.

10

Reliquis.) Iis quæ supersunt a cœnis, & decidunt in mensis ex pane, aliisque cibis in terram, & deinde a muribus comedi solent. * Alii non admittunt vocem *reliquis* quod putent sic laborare versum, & pro eo *reliquis* respondent, sed nihil periculi est, *reliquis* enim vel est quadrisyllabum, vel *reliquis* potest scribi, ut prima syllaba producatur. Confer sis Walchium, Gudium & Burmannum.

7 *Ipsos.*) Scilicet Mures.

8 *Noli imputari.*) I. e. Noli jactare & venditare, quod mihi pro beneficio dederis.

Vanum beneficium.) I. e. *Fictum, mendax.* Specie solum & exterius, non re autem tale est meritum; nam intus nihil est: sic Virgilius *Æn.* IV. *Vana fides*, id est, *falsa*, ut interpretatur Servius: ita *Æn.* II. *Vanam mendacemque*, de Sinone.

9 *Atque ita.*) Sic supra Fab. I. *Atque ita correptum laceret injusta nece.*

Improbam.) Scilicet; Mustellam crudelem & avaram: ad eundem modum L. II. Fab. I. *Et improbum rejcit.*

Leto dedit.) I. e. Interfecit, & est Poëticum dicendi genus: sic Ovidius Ep. II. *Phyllida Demophon leto dedit: ita leto petere.* Seneca Herc. Fur. 630.

In se.) Contra se. Terentius *Adelph.* I. II. *Nolo in illum gravius dicere*, supra Fab. VII. *Hoc illis dictum est.*

11 *Quorum privata, &c.*) I. e. Qui quicquid agunt, id sua causa & in privatam suam utilitatem agunt, & tamen venditant credulis & imperitis pro beneficiis quum beneficia revera non sint. *Utilitas.*) Usus, sive id, quo quis potest esse utilis: sic Cicero in *Epist. Utilitatibus tuis possum carere.*

12 *Jactant.*) I. e. Iterum atque iterum repetit Virgilius *Æn.* II. 588. *Talia jactabam.*

Imprudentibus.) I. e. Apud imprudentes, i. e. simplices; ignavos, qui imprudenter se ab aliis decipi permittunt: contrario sensu vocat *peritos*, Fab. sequenti, & *cautos* Fab. XXV. sic supra Fab. XIV. *Quorum stultitia quæstus est imprudentia.*

FABVLA XXII.

Canis Fidelis.

REPENTÈ liberalis, stultis gratus est,
Verùm peritis inritos tendit dolos.

Nocturnus quum fur panem misisset Cani,
Objecto, tentans, an cibo posset capi:
Heus, si, inquit, linguam vis meam præcludere, 5
Ne latrem pro re domini, multum falleris.

1 *Repentè.*) Ex improvise,
& præter spem, quia præter
consuetudinem ejus: ita Cicero
L. V. Epist. Fam. IV. *Cæsar*
repentè præter spem dixit.

Liberalis.) Quicumque præ-
ter rationem liberaliter aliquid
donat.

2 *Tendit.*) Metaphoricè a ve-
natione deductum: nam tendi re-
lia dicuntur feris, quum captan-
tur, sic *tendere insidias* dixit
Sallustius in *Catil.* Horatius
Epod. II. *Aut amite levi rara*
tendit relia, Turdis edacibus
dolos.

Dolos.) Hinc Laocoon apud
Virgilium II. *Æneid.* arguit:
Danaos debere esse suspectos,
quod dona ferant.

3 *Nocturnus.*) Noctu furari
solitus: sic *nocturni advocati*,
qui noctu vocantur.

Panem misisset.) I. e. Panem
objecisset, projecisset, proprie:
sic Lib. III. Fab. VII. noster
hoc vocat *frusta jactare.*

4 *Objecto, tentans, &c.*) I. e.
Experimentum faciens, an ob
panem projectum retineri posset,
ne latraret, propriè quidem.

Tentans.) Absolutè, Cicero
in *Parad. Tentare volui, an ita*
dici possent: sic idem Phædrus
infra Lib. IV. VII. *Hæc quum*
tentaret, si qua res esset cibi.

5 *Præcludere.*) Supra Fabu-
la II. *Vocem præcludit metus:*
sic Ovidius II. *Met.* 658. *Vo-*
isque meæ præcluditur usus.

6 *Pro re domini.*) Custodien-
da scilicet, & conservanda; ce-
terum rei adpellatio generalis
est, & extenditur ad omnia bo-
na, quæ quis possidet: sic infra
Lib. III. III. *Pro vita rogant.*

Namque ista subita me jubet benignitas
Vigilare, facias ne meâ culpâ lucrum.

FABVLA XXIII.

Rana rupta, & Bos.

INOPS, *potentem dum vult imitari, perit.*

In prato quodam Rana conspexit Bovem,
Et, tacta invidiâ tantæ magnitudinis,
Rugosam inflavit pellem: tum natos suos
Interrogavit, an Bove esset latior. 5
Illi negârunt. Rursus intendit cutem

7 *Subita. . . benignitas.*) Repentina liberalitas, quam, præter solitum, ostendis: nam in principio Fabulæ est. *Repentè liberalis stullis gratus est.* Terentius in Adelphis dixit, *subitam largitatem.*

8 *Meâ culpâ.*) I. e. Me non vigilante.

Facias lucrum.) I. e. Nequid furto lucreris: optimè: sic Plautus in Merc. Prologo. *Vendidi ex sententia, lucrum ingens facio.*

1 *Inops.*) Idem Syrus, v. 934. *Vbi cepit divitem pauper imitari, perit.*

Potentem.) I. e. Divitem: sic Terentius Eun. II. III. *Quis est tam potens cum tanto munere;* & Horatius Carm. I. O. I. X. . . *nec potentem amicum largiora flagito.*

5 *Tacta invidia.*) Elegantissimè. I. e. Commota, correpta,

& incensa; sen quum invidia hujus magnitudinis in ea exurgeret.

Invidia.) Sensu activo: qua illi invidebat: sic Cicero I. Epist. Fam. I. *Religionis calumniam malevolentia, & illius regie largitionis invidia comprobat.*

4 *Inflavit pellem.*) Si forte Bovem æquaret.

Natos suos.) Nati hic de Ranis: de pullis apri Lib. II. Fab. IV.

5 *Latior.*) I. e. Major, altior.

6 *Negarunt.*) I. e. Responderunt non esse tam latam.

Rursus intendit cutem.) I. e. Rursus intendit majore nisu cutem inflare.

7 *Nisu.*) I. e. Opera, labore, conatu: sic Virgilius III. Æn. 38. *Tertia sed postquam majore hastilia nisu Aggredior.*

Majore nisu; & simili quæsit modo,
 Quis major esset? Illi dixerunt, Bovem.
 Novissimè indignata, dum vult validius
 Inflare sese, rupto jacuit corpore.

10

FABVLA XXIV.

Canis & Crocodilus

CONSILIA qui dant parva cautis hominibus,
 Et perdunt operam, & deridentur turpiter.

Canes currentes bibere in Nilo flumine,
 A Crocodilis ne rapiantur, traditum est.
 Igitur quum currens bibere cœpisset Canis,
 Sic Crocodilus: Quam libet lambe, otio

5

Et simili quæsit modo.)

I. e. Et eadem ratione, ut antea ex natis quæsit, num rana, an bos major esset.

8 *Quis.*) Hic valet *Vter*; bos, an ipsa. Virgilius XII. *Æn.* v. 657.

..... *Mussat Rex ipse Latinus*

Quos generos vocet, aut quæ sese ad fœdera flectat.

ubi Servius, *Quos pro utros: sic & Græci.*

9 *Novissimè.* I. e. Ultimo.

10 *jacuit*) Hoc verbum addit, ut contentum ranæ superbæ exprimat, nam usurpatur de his, qui violenta morte pereunt: sic Fabula XXVII. *O canis, merito jaces, rupto corpore; i. e. disrupta est.*

3 *Currentes.*) Hinc natum Proverbium. *Tanquam canis e Nilo.*

In Nilo.) Fluvio Africæ maximo & notissimo, qui & *Melas*, *Melo*, teste Festo & Servio in IV. Georg. & IV. *Æn.* a nigredine dicitur: in Sacris Litteris appellatur *Schichor*: *Bibere aquas Schichor* apud Ierem. II., 18. id est auxilium petere ex alia regione, ex *Walchio*.

4 *Crocodilis.*) Crocodilus Ægypti est animal quadrupes, quod nunquam, nisi in Nilo, & Indo flumine, & quidem ex ovo magnitudine ovi anserini nascitur.

5 *Canis.*) Scilicet, *Quidam*.

6 *Crocodilus.*) Scilicet, ait, inquit, quod infra sequitur.

Pota, atque accede Nilo témerè, de dolo
Noli verèri. At ille: Facerem mehercule,
Nisi esse scirem carnis te cupidum meæ.

FABVLA XXV.

Vulpes & Ciconia.

NULLI nocendum: si quis verò læserit,
Mulcandum simili jure, fabella admonet.

Vulpes ad cœnam dicitur Ciconiam
Prior invitasse: & illi in patenâ liquidam
Posuisse sorbitionem, quam nullo modo

5

Quam libet lambe.) I. e. Quantum aquæ tibi libet bibe quietè. Alii sic legunt, quam libet aquam citò lambe.

Otio.) I. e. Sine metu. Terentius dixit, *Otium ad potandum habere*: alii legunt *ocius*.

7 Temerè.) I. e. Confidenter, audacter, sine periculi metu: ut enim hoc loco Crocodilus, sic planè Lib. II. Fab. II. Leo viatorem invitat æquè timidum.

... Non est quod timeas, ait. Et quæ debetur pars tuæ modestiæ,

Audacter tolle. ubi Leo dicit *Audacter*, quod Crocodilus *Temerè*: sic apud optimos Scriptores *Temeritas* pro *Audaciâ* sumitur.

8 Mehercule.) Formula jurantis elliptica, ut serè sit in ta-

libus: tota est. *Ita me Hercule juva.*

1 Nulli nocendum.) Idem Cicero de Officiis Lib. III. cap. XIX. *At vero si quis voluerit; &c.* Ordo est. *Fabella admonet non esse nocendum alicui, si quis verò; &c.*

2 Mulcandum, &c.) Scilicet, eum esse. *Mulcandus* autem pro puniendus quovis modo.

3 Vulpes.) Licet scribamus passim *Vulpis*, cum optimis Libris: tamen revocandum hoc loco *Vulpes*, ne exitium sit versui.

4 Liquidam... sorbitionem.) Abundat eleganter, quia licet omnis liquida sit sorbitio, hæc tamen fuit maximè, eoque sine vulpes ipsam adposuit.

5 Posuisse.) I. e. Adposuisse: propriè de ferculis.

Gustare esúriens potuerit Ciconia.
 Quæ vulpem quum revocásset, intríto cibo
 Plenam lagónam posuit; huic rostrum inserens
 Satiatur ipsa: torquet convivam fame:
 Quæ quum lagónæ frustra collum lamberet:
 Peregrinam sic locutam volucrem accepimus.
 Sua quisque exempla debet æquo animo pati.

19

Sorbitionem.) I. e. Ius ali-
 quod præparatum ad sorbendum;
 seu ad vescendum res liquidas,
 quæ sorberi tantum, nec maudi
 possent.

6 *Gustare, &c.*) Quum ob
 rostrum, ejusque longitudinem
 hujusmodi sorbitionem ita po-
 sitam attrahere, & comedere non
 posset.

7 *Quæ.*) Scilicet, Cico-
 nia.

Revocásset.) Scilicet, ad cœ-
 nam seu convivium. I. e. Vi-
 cissim ad cœnam invitásset, ite-
 rum vocásset.

Intrito cibo.) I. e. Comminu-
 to. Panis intritus & friatus in
 aquam, in vinum, seu in alium
 liquorem: sic Varro *R. R. II.*
c. IX. Panis in lacte intritus.
*Sopas de leite: intritus ab in-
 tero, trivi, tritum, ere: huc
 refer illud Terentii Phorm. II.*

*I. 4. Tute hoc intristi, tibi
 omne est exedendum.*

8 *Lagonam.*) Vas oris angusti.

9 *Ipsa.*) Scilicet, Ciconia.

Torquet.) I. e. Ægrè illi fa-
 cit; seu, Facit ut Vulpes ad
 convivium invitata, fame tor-
 queatur, quum non possit suum
 caput in lagonam oris angusti,
 quemadmodum ipsa ciconia, in-
 serere.

Convivam) Scilicet, vulpem.

10 *Quæ.*) Scilicet, vulpis.

Collum.) Petronius Satyricò
Amphorarum cervices dixit.

11 *Peregrinam.*) I. e. Cico-
 niam, quæ quotannis peregrè,
 abire, ac reverti solet. Publius
 Syrus apud Petronium.

*Ciconia etiam grata peregrina
 hospita.*

12 *Sua quisque.*) Activè:
 exempla, quæ quis statuit in
 alios, quæ aliis fecit.

* FABVLA XXVI.

Canis & Thesaurus & Vulturius.

HÆC res ataris esse conveniens potest,
Et qui humiles noti dici locupletēs student.

Humana effodiens ossa, thesaurum Canis
Invenit: & violarat quia Manes Deos,
Injecta est illi divitarum cupiditas,
Pœnas ut sanctæ Religioni penderet.

* Cum hac Fabula confer, quod Horatius narrat de Opimio ægro-tante. Sermon. L. II. Sat. III.

1 *Hæc res.*) Hæc Fabula: nam aliàs vocat *Fabulam*, *Fabellam*, *Narrationem*, *Argumentum*, & *Jocum*: supra dixit. *Hæc re probatur.*

Esse conveniens.) Convenire potest.

2 *Qui.*) Subaudiatur per Elipsin, *illis*, qui nati humili loco, & in tenui re, dici locupletes student.

Humiles.) Opponuntur hic locupletibus, nati in humili & tenui fortuna, pauperes.

Student.) Terentius Hecyr. II. I. *Vt omnes mulieres æque eadem studeant*: ubi Donatus: *majoris opera est studere, quam velle.*

3 *Effodiens ossa.*) Cibi scilicet gratiâ; ut comedere posset; ossibus enim delectantur.

4 *Manes Deos.*) Per Deos Manes intelliguntur ossa & cineres: hinc monumentis inscribi solitum D. M. vel D. M. S. *Diis manibus Sacrum*. Manes propriè loquendo & ex Mythologia sunt Dii inferi, qui mortuorum animis præerant, superioribus Diis contrarii, teste Ciceroe Topic. cap. XXIII. hos ut violare, sic reconciliare ac proprius sibi per preces efficere poterant, ut est illud Turai apud Virgilium *Æn.* XII. *Tos, o mihi, Manes, esto boni.* Manes Poëtis quoque dicuntur animæ, quæ e vinculis quasi corporis evolarunt; quæ in corpore autem adhuc sunt, adpellantur *Geni*: ex Waleho.

5 *Injecta est.*) Valdè eleganter. Velut a Diis, & in respectu ad ultionem.

6 *Sanctæ Religioni.*) Violatæ Religioni, seu ob violatam Religionem sepulcrorum: antiquitus

Itaque aurum dum custodit, oblitus cibi
 Fame est consumptus: quem stans Vulturius super
 Fertur locutus: O Canis, meritò jaces,
 Qui concupisti subito regales opes,
 Trivio conceptus, & educatus stercore.

10

FABVLA XXVII.

Vulpes & Aquila.

QUAMVIS sublimes debent humiles metuere.

enim grande erat piaculum violare religionem sepulcrorum; & sævire in mortuos: ita Cicero de Leg. *Deorum Manium jura sancta sunt.* & Virgilius *Æn.* III.

Quid miserum, Aenea, laceras? jam parce sepulto,

Parce pias scelerare manus.

ceterum *Religio* dicitur de omnibus iis, quæ religiose debent observari & custodiri sic etiam de jurejurando, de iudice, de sacris, & ceremoniis, de portentis, prodigiis, & testamentis.

8 *Quem*) I. e. Super quem eanem vulturius stans laniaturus ejus cadaver.

Vulturius.) Antiquè pro *Vultur*. Plautus in *Trucul.* *Iam quasi vulturii triduo prius prædivinabant.*

Meritò jaces.) De contemptu dicitur, ut supra Fab. XXIV.

hujus Libri Fabula est. *Meritò plectimur.*

10 *Qui concupisti.*) I. e. Tu, qui conceptus publicis viis & educatus sordibus. 1

Regales ops.) Majores quam privatas & tibi competentes, maximas, quæ Regem solum, nec te deceant: sic Justinus II. XV. *Castra referta regalis opulentia.*

11 *Trivio.*) I. e. In trivio: sic infra Fab. sequenti posuit *nido*, pro *in nido*. *Trivium* hic significat viam in genere: aliàs est, ubi tres viæ concurrunt.

Educatus.) I. e. Nutritus sordibus: in trivis enim omnes sordes & purgantia abjiciebantur: vide Librum IV. Fab. XVII.

1 *Quamvis.*) I. e. Licet sint sublimes gradu aliqui, tamen debent humiles metuere.